

Prugović prikazala je knjigu Ivana Peklića *Križevačka tragetkinja Nina Vavra u hramu hrvatske Talije (Križevci, 2010)*. Petar Feletar osvrnuo se na knjigu »*Ruralni turizam u Hrvatskoj, s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima*« (Samobor 2010./2011.). Dragutin Feletar prikazao je knjigu Éve Gyulaj, Zite Horváth i Éve Turbuly *Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17. i 18. stoljeću*, (Zalaegerszeg 2010) vrlo zanimljivu zbog objavljivanja 24 nama nepoznatih ili nedovoljno poznatih izvora, dokumenata, među kojima nekoliko koji su važni za povijest obitelji Zrinski.

Ivan Peklić iz Križevaca dao je solidan prikaz međunarodnog znanstvenog skupa Kršćanska baština i plemstvo u Hrvatsko-mađarskoj pograničnoj regiji koji je održan na Kalniku 16 i 17. listopada 2010. Većina predavača posvetila je pažnju crkvenim redovima u kojima pavlini dobivaju posebno mjesto, (Tamás Fedeles, Davor Balić, Zdenko Balog, Tomislav Bogdanović, Lucija Konfic, Ivan Peklić, Tajana Pleše). Dora Kovač i Rahela-Marija Puljević prikazale su ukratko djelovanje Templara u Glogovnici. Hrvoje Petrić govorio je o studentima iz hrvatskih zemalja na Sveučilištu u Olomoucu u ranome srednjem vijeku s posebnim osvrtom na Ivana Zakmardija, a ulogu ovog u Prvoj posavskoj buni 1653-1657 obradio je Domagoj Sremić. Tragove njemačko-mađarsko-hrvatske jezične dodire obradio je Krunoslav Puščkar. No Gábor Szeberényi ukazuje na povijest Babonića u Gorskoj županiji u vrijeme Andrije II, Szabolc Varga piše položaju hrvatskog kraljevstva i Slavonije u Mađarskom kraljevstvu krajem srednjem vijeka, Đuro Franković je istaknuo štovanje starih mađarskih kraljeva u pučkoj tradiciji Hrvata u Mađarskoj, Ozren Blagec obradio je odnos kralja Bele IV. i kalničkog plemstva. Nadamo se da će sav materijal ovog zanimljivog skupa biti tiskan i na taj način trajno dostupan povjesničarima.

Časopis ima opširne sažetke na stranim jezicima i bogato je opremljen slikovnim materijalom.

Mira KOLAR-DIMIRIJEVIĆ

PODRAVINA. ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA. VOL. X, BR. 20, 2011., STR. 1-186.

Ovaj broj časopisa ima za glavnu temu Dravu te i autori žive s ove i s one strane rijeke, pokušavajući ponovno spojiti dijelove rastrgane povijesti koja je nekoć pod krunom sv. Stjepana ujedinjavala mađarski s lijeve i narode s desne strane rijeke, a onda su od 1918. pa sve do 1991. bili odvojeni gotovo neprobojnim iako nevidljivim zidom. Na tom zadatku našla se generacija današnjih povjesničara.

Ovaj broj je ujedno obilježio desetgodišnjicu izlaženja, pa su Dragutin Feletar i Hrvoje Petrić, odgovorni i glavni urednik u opširnom predgovoru iskazali rezultate dvadeset brojeva časopisa koji je interdisciplinarni ali i međunarodni jer su autori iz Hrvatske napisali 197 članaka, ali su autori iz Mađarske napisali 26 članaka, iz Slovenije 22, iz Austrije dva i iz Češke jedan članak. Interes za Podravlje povezoao je i znanstvenika različitih znanosti, pa su ostvareni mnogi ciljevi zacrtani 2001 u prvom broju ali sada predstoji institucionaliziranje angažiranih znanstvenika i osnivanje Zavoda za znanstvena istraživanja HAZU u Koprivnici, čije osnivanje bi u mnogome pomoglo daljem radu i istraživanju još neistraženih tema.

U ovom broju Ranko Pavleš je objavio studiju »Prirodni i društveni okoliš srednjovjekovnog kotara Komarnice iskazan kroz toponime«. Rad je zanimljiv jer nevjerojatnom savjesnošću ovaj pisac istražuje toponime tražeći njihovo podrijetlo, što nam može mnogo toga reći o povijesti ovog kraja. Imenovanje koje izvire iz prirodnog okoliša podijeljeno je u skupine po biljkama, po životinjama, po osobinama terena (nizine, vode, šume), dok su mnogi toponimi vezani uz ljudsku djelatnost i kao takvi odražavaju što je ljudima bilo vrijedno, odnosno kako su se zvali ljudi u određenom kraju ali

i odakle su došli. Pavleš ukazuje da se kroz toponime vidi i stupanj stranih utjecaja na hrvatskog društvo i autor zaključuje da je dominirao domaći hrvatski supstrat od doseljavanja do kraja srednjeg vijeka.

Mirela Slukan Altić obrazlaže na osnovu kartografskih izvora dvije faze kolonizacije: onu prije i onu poslije donošenja Statuta Walachorum 1630. godine. Naseljavanje dijeli u razvojne faze i tipove te su rezultati ovih istraživanja ne samo zanimljivi već i poučni i daju osnovu za stvaranje mnogih zaključaka. Velika je šteta što zbog štednje nije bilo moguće izvanredno lijepe karte objaviti u boji.

Na primjeru Donje Dubrave Hrvoje Petrić je konfrontirao rijeku Dravu s ovim mjestom od 16. do 18. stoljeća te ukazao na ekonomski, socijalni i zdravstveni međuodnos. Drava i njene poplave utjecala su na život i zanimanja stanovništva a Legrad koji je u 14. stoljeću dobio status trgovišta, uživajući sredinom 17. stoljeća kraće vrijeme i status grada, našao se nakon goleme poplave 1710. na desnoj, podravskoj obali, što je znatno utjecalo na život mjesta. Drava je utjecala na zlatarstvo, na ribarstvo, na demografska kretanja a i na legende o vodenjaku i čudovištima iz rijeke. Petrić sažima i naše spoznaje o Dravi kao prometnici po kojoj plove splavi i šajke ali i manji brodovi, a skelarstvo je povezivalo stanovništvo jedne i druge obale, kao i brojni mlinovi te je samo u Donjoj Dubravi bilo u 19. stoljeću 11 mlinova. Vodenice su još neispisana velika tema naše povijesti, jer su kratkotrajne a njihovo nastajanje i nestajanje jer su građene od drva kao i mali kapacitet izaziva probleme istraživačima koji ih ne mogu brojčano iskazati ni po proizvodnji niti po brojnosti. Petrić je obradio i donjodubravsku obitelj Hirschler čija privredna djelatnost u drvoju struci može pratiti od 1771. godine. Ovaj izvorni znanstveni rad zaključen je zaključkom koji je napisao pokojni dr. Zvonimir Bartolić 1996. godine: »Dok ju je Drava plavila, Dobrava je bježala od nje, gradila je nasipe za obranu, a kada se Drava umirila ponovno se spuštala na njezine obale. Tako se kroz stoljeća ustalio život uzajamnog strahopoštovanja i ljubavi«.

Mladen Matica iz Županijskog zavoda za prostorno uređenje objavio je studiju o prostornom razvoju Đurđevca s posebnim osvrtom na pridravski prostor. Autor je zaključio na osnovu proučavanja prostora u 19., i na početku 20. stoljeća, ali i na osnovu postojeće literature i drugih izvora, da je ovaj prostor imao vrlo dinamičan razvoj. Koristeći katastar Đurđevačkog ureda autor je zaključio da su u ovom kraju sačuvane velike šumske površine i da je čovjek na konacima uz Dravu živio u skladu s prirodom a Đurđevac je bio faktički mjesto na Dravi, jer ovdje nije bilo veleposjednika, pa su tako u suživotu s prirodom očuvao nizinske vrijedne šume.

Ratko Vučetić iz Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu napisao je zanimljiv rad o prostornom razvoju gradova u Podravini između srednjeg vijeka i 19. stoljeća. Virovitica, Koprivnica, Križevci i Varaždin su imaju obrambenu funkciju u vrijeme osmanlijskih napada, gradovi u vrijeme obrane od Turaka a u baroknoj obnovi dolazi do mijenjanja tih gradova u skladu s društvenim potrebama. Vučetić zaključuje da gradovi u Podravini slijede komunikacijski riječni tok i da imaju slabo razvijenu urbanu funkciju, ali da se promjene mogu pratiti od 16. stoljeća kada se gradovi pretvaraju u tvrđave, a obnovom trgovine i obrta dolazi do odvajanja civilnog i vojnog dijela grada a reforme druge polovice 18. stoljeća odražavaju se i na razvoju gradova.

Mario Šipek iz Varaždina navodi glavne gospodarske aktivnosti vezane uz Dravu od 18. do 20. stoljeća. Težište rada je stavljeno na Varaždin i na prostor uz Dravu prekriven šumama. Usprkos niza podataka Šipek nije rad dovoljno sistematizirao.

Gabor Harrach iz Budimpešte ukazao je na niski natalitet stanovništva hrvatske Bjelovarsko-križevačke županije i mađarske Županije Somogy na osnovu statistike iz 1910. iskazujući to kao poseban fenomen. Faktori ove pojave su raznoliki i mislim da autor nije ukazao na sve uzroke. a osobito ne na gospodarske faktore i želje za bogaćenjem koja je isključivala visoki natalitet..

U skupini članaka Igor Žiberina piše o klimatskim promjenama u Sloveniji na primjeru Ljubljane i Maribora od 1876. do 2010. na temelju mjesečnih, sezonskih i ljetnih prosjeka uspoređujući ih s promjenama na suncu.

Petar Feletar obrađuje proces širenja industrije na prostoru gornje hrvatske Podravine od obrtničko-manufakturne etape do industrijalizacije te deindustrijalizacije u etapi tranzicije. Drugi dio članka govori o glavnim efektima industrijalizacije na transformaciju Podravine, poglavito na kretanje naseljenosti, dnevne migracije ali i na distribuciju cestovne mreže i gospodarstva uopće a osobito na proces deruralizacije za što se donose podaci od 1857. do 2011. godine. Članak je prepun podataka, ali neki podaci nisu posve točni s obzirom na godinu osnutka i prestanak djelovanja za što je vjerojatno preuzimanje podataka iz nekog drugog netočnog izvora. Pohvalu zaslužuju grafikoni, karte i tablice koje u raznim vremenskim segmentima analiziraju najvažnije pokazatelje proizvodnosti. Rad treba kategorizirati kao vrlo vrijedan rad u kojem se ipak traži da se izlazak iz krize u sadašnjem trenutku vrši kroz jačanje proizvodnje, prvenstveno moderne industrije, ali ne rješava problem nabavke investicionog kapitala, jer naša stara industrija nastajala je godinama, a nastajala ishitrenom odlukom onih koji su o njenom radu mogli odlučivati.

Među prikazima Adolf Malić osvrnuo se na veliku monografiju *Samobor - zemljopisno-povijesna monografija*, 1-2, Samobor 2011. Dragutin Feletar je objavio dva prikaza. Ocijenio je dragocjenim veliki rječnik đurđevačkog govora koji su objavili u Đurđevcu Jela Maresić i Vladimir Miholek. Rječnik donosi 13.500 natuknica, nekoliko tisuća frazema i svakako je značajno djelo za proučavanje života u Đurđevcu. Prikazao je i godišnjak društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije *Tkalčić*, svezak 15 iz 2011. godine spomenuvši samo one radove koji su vezani uz područje dravske nizine, odnosno sjeverozapadnu Hrvatsku. Božica Anić prikazala je *Podravski zbornik* br. 36 koji je posvećen obljetnici Ivana Večenaja, Mije Kovačića, Ivana Goluba, Enerike Bijač te 65-oj godišnjici osnutka Muzeja grada Koprivnice. Mira Kolar - Dimitrijević opisala je *Studije iz povijesti Bjelovara (1848.-1991)* Željka Karaule koje su objavljene u Bjelovaru 2010. i u knjizi se može upoznati s novim ali i s već objavljenim radovima perspektivnog bjelovarskog povjesničara. Tomislav Bogdanović prikazao je križevački časopis Povijesnog društva Križevci *Cris* br. 12 iz 2010. godine, Nada Matijaško je prikazala ukratko knjigu Ružice Medvarić-Bračko *Život i običaji u župi koprivnički Ivanec* (Koprivnica, 2011). Mislim da je istaknutije mjesto trebao dobiti članak Hrvoja Petrića povodom 70-godišnjice života prof. dr. sc. Dragutina Feletara s obaviješću da je u Donjoj Dubravi u srpnju 2011. obilježena ta godišnjica na kojoj su Lučka Lorber, Zoran Stiperski, Nevin Šetić, Mario Kolar i Hrvoje Petrić govorili o raznim aspektima bogatog Feletarovog života i rada a Petrić je ovom prilikom objavio svoje izlaganje. Feletar je svakako ostavio značajan trag na znanstvenom, stručnom i javnom djelovanju Podravine a i očekuje se još mnogo jer je kao odličan organizator dr. Feletar uvijek stvarao uvjete za realizaciju svojih ideja, koje su uvijek u funkciji naroda. Đuro Franković je napisao kraći prilog povodom smrti baranjskog etnologa Đure Šarošaca, ravnatelja Mohačkog muzeja. Treba pohvaliti da *Podravina* hitro reagira prikazima najnovijih knjiga i radova a velik broj onih koji takve prikaze pišu ukazuje da postoji za ovaj blok i veliki interes.

Na naslovnici je objavljena karta ukupnog prihoda gospodarstva Podravine 2010. koju je izradio Petar Feletar, a iz koje se može spoznati da su samo općina Koprivnica i Veliki Bukovec općine imale s dohodak po stanovniku iznad 160.000 kuna. Ova velika neujednačenost ukazuje na još mnogo posla na području Podravine.

I na kraju treba ukazati da je sve teže izdavati znanstvene časopise bez obzira na njihov sadržaj a kod *Podravine* i na činjenicu da je časopis referiran u četiri sekundarna časopisa (Moskva, Santa Barbara, Amsterdam i u Njemačkoj). Izostanak nekih sunakladnika ukazuje na ove poteškoće ali mislim da bi na svaki način trebalo održati ovaj časopis koji je teme iz Podravine uključio svojim radovima u korpus hrvatske znanosti i kulture nadoknađujući tako izvjesne zaostatke do kojih je došlo uslijed neravnomjernog razvitka naše zemlje.

Mira KOLAR-DIMITRIJEVIĆ

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VIII. / Broj 8
Zagreb - Samobor 2012.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Goran Đurđević (*Zadar*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil Inalcik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2012.

Adresa uredništva / Mailing adresss:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Zagreb

Na naslovnici / Cover:

Morfološke promjene ušća Mure (Goran Šafarek)

 Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Izdano u Hrvatskoj, za nakladnika Petra Somek